

PIAZZETTA mennyi mindent tud közölni velünk TASSO szövege mellett anélkül, hogy ezzel vetélkedni akarna, vagy tolakodóvá válna. És ha a franciáknál, ahol a XVIII. században kongeniális társa az írónak az illusztrátor, figyeljük meg, hogyan egészíti ki PICART RABELAIST, BOUCHER BOCCACCIÓT, MOREAU METASTASIÓT, EISEN MAR-MONTELT, OUDRY LAFONTAINET, DAULÉ RACINET. A klisékhez szokott szemünk áhítattal és csodálattal merül el a vonal, pont, a folt és forma szépségeiben. Elragadó ezeknek a franciáknak a technikája, de ezen túl egész biztosan abban rejlik varázslatuk, hogy az a szellemiség, világszemlélet, amely az illusztrációkból sugárzik s amelyet soha el nem érhet semmiféle újabb fotoeljárás, mély hatást vált ki bennünk. Természetesen a könyvillusztrációkból vonzóan áradó atmoszféra nemcsak a francia rézkarcolók, rézmetszők sajátossága. A kiállítás rendezője értette a módját, hogy az olasz, német, angol, németalföldi, spanyol könyvkultúrából is ízelítőt adjon. Sőt a magyar rézmetszéssel illusztrált könyv is szóhoz juthatott ezen a bemutatón. Legtöbbször érdemes, naivan kivitelezett képek kísérik a könyveket, mégis minden primitívségük mellett lebilincselők. ULRICH HENRIK, SZELEPCHÉNY GYÖRGY, CRONERUS JOHANNES, HOFFMANN, SCHOTT, LANGGRAF, MIKOVINYI SÁMUEL, BINDER, az ASSNER testvérek, FISCHER ANTAL, MEYER ÁGOST, CZETTER SÁMUEL, JUNKER KERESZTÉLY, a XVII—XVIII. század magyar rézmetsző-mesterei bizony sokszor a művészettől távolesőt alkottak és mégis vonzóak szeretettel készült zsenge próbálkozásaikkal. Leghálásabbak ezért a magyar részért vagyunk a rendezőnek.

A Magyar Bibliophil Társaság ezzel a kiállítással magasztos és előkelő feladatot teljesített.

J. J.

LEVÉLSZEKRÉNY.

D. B., Budapest. A *Magyar Könyvszemle* előfizetési ára valóban évi 40 (negyven) pengő. E kétségekívül magas előfizetési díjnak az a magyarázata, hogy a *Magyar Könyvszemle*t a mai nehéz viszonyok között, amikor sem az állam, sem a Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Széchényi Könyvtára nem járulhat hozzá fenntartásához oly összeggel, amellyel évi megjelenése biztosítva volna, csak úgy lehetséges kinyomatni, ha kiadási költségeihez hozzájárulnak mindazok a köz- és magánkönyvtárak, amelyeknek a *Magyar Könyvszemlé*re szükségük van. A hozzájárulásnak két módja van: vagy bizonyos számú ívek költségeit vállalják el az egyes közkönyvtárak, s a vállalt költségek arányában joguk van közleményeiknek megfelelő terjedelmű

elhelyezésére, vagy — amennyiben költségvetésük nem engedi meg az ívszámok költségeinek vállalását — a 40 pengő előfizetéssel segítik elő a *Magyar Könyvszemle* megjelenését. Magától értetődik, hogy a *Magyar Könyvszemle* a közkönyvtárak és tisztviselői tudományos közleményeinek helyet ad az esetben is, ha a folyóirat előállításához anyagi támogatásukkal nem járultak hozzá. Eddig a *Magyar Könyvszemle* a következő könyvtárak anyagi hozzájárulásával jelenik meg: *Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Széchényi Könyvtára*, a *Magyar Tudományos Akadémia könyvtára*, a budapesti, szegedi, pécsi és debreceni *Egyetemi Könyvtár*, a *József Nádor Műszaki Egyetem könyvtára*, a soproni *Bánya-, Kohó- és Erdőmérnöki Kar könyvtára*, az *Orsz. Központi Statisztikai Hivatal Könyvtára*, a budapesti *Fővárosi Könyvtár*, *Technológiai Könyvtár*, a *Berlini Magyar Intézet könyvtára*, a *Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete könyvtári szakosztálya*. A *Magyar Könyvszemlé*t tehát a magyarországi közkönyvtárak tartják fenn, anyagi hozzájárulásukkal vagy előfizetésükkel. A fenntartó közkönyvtárak tisztviselői és a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesülete könyvtári szakosztályának tagjai a *Magyar Könyvszemlé*-t évi 10 (tíz) pengő előfizetési áron rendelhetik meg.

Többeknek. A *Magyar Könyvszemle* a Szerkesztő-Bizottság határozata értelmében csak könyvtárügyi, könyvtártudományi, könyvtártörténeti és bibliofil kérdésekkel foglalkozó cikkeket és ismertetéseket közölhet, ennél fogva régi levelek, vagy egyéb kéziratok közlését is csak abban az esetben vállalhatja, ha ezek a fenti tudománykörökre vonatkozó kérdéseket tárgyalnak. Irodalmi levelek, történelmi okmányok, nyelvemlékek stb. közlésére vannak szakfolyóirataink, hol ezek a szakemberek számára könnyebben hozzáférhetők, mint a *Magyar Könyvszemlé*ben, amelynek feladata a *könyvnek*, mint művelődéstörténeti emlékeknek, és mint könyvtári anyagnak a vizsgálata. Bibliográfiákat a *Magyar Könyvszemle* tervezett kiadvány-sorozatában, mellékletként fog megjelentetni.

P. R.-nek. Az 1711 után megjelent magyarországi nyomtatványok bibliográfiáját PETRIK GÉZA állította össze a budapesti nagy közkönyvtárak anyaga alapján. Hogy ez az összeállítás nem teljes, azt régóta tudjuk, azonban nagy hiányait valóban azóta látjuk, amióta a XVIII. század kevésre értékelt régi magyar könyveivel részletesebben és behatóbban foglalkozunk. Nagyon óhajtható volna e hiányok teljes pótlása, azonban a *Magyar Könyvszemle* egy-egy adalék közlésére nem vállalkozik. De ha valaki akár egy-egy kisebb évközlőben megjelent, akár egy szűkebb tárgykörré vonatkozó nagyobb hiányt bő címanyaggal ki tud egészíteni, ezt a *Magyar Könyvszemle* szívesen fogadja. Addig is, amíg a PETRIK-féle könyvészet új bővített kiadása megjelenhetik (amire egyelőre semmi kilátás nincs), azt ajánljuk, hogy minden könyvtár „lővesse át” tiszta fehér papirossal a kézi példányát s amennyiben a könyvtárban oly műveket találnak, amelyeket PETRIK nem vett föl, ezeknek címét a tiszta lapokra, a betűrendnek megfelelő helyen, jegyezzék föl. Csak így lehet remélni, hogy a PETRIK könyvészete valamikor teljessé válhatik. Antikvárius-katalógusokban gyakran látjuk hirdetett könyvek után,

hogy PETRIK nem ismeri, laikusok is gyakran ajánlják föl könyveiket ugyanilyen megjegyzéssel, azt gondolván, hogy ez a könyv ritkaságának a bizonyítéka. Ez azonban csak azt mutatja, hogy a kérdéses munka abban az időben, amikor PETRIK GÉZA könyvészetét írta, a fővárosi könyvtárakban nem volt meg, pedig ugyanakkor a vidéki könyvtárakban meglehetősen. Különösen a XVIII. század vallásos irodalmának számtalan nyomtatott emléke sok példányban lehet még ma is plébániák és parókiák könyvtáraiban, anélkül, hogy a fővárosi nagy könyvtárak katalógusaiban szerepelnének.

K. G. úrnak. Könyvtár régi magyar könyveinek duplumait, vagy fölös példányait nem adhatja el addig, amíg az összes birtokában levő példányokat pontosan össze nem hasonlította. Megtörténhetik, hogy az egyes példányok ugyanannak a kiadásnak változatai, azaz általában, az ívek túlnyomó részén pontosan megegyeznek, egyes oldalakon vagy íveken azonban kisebb-nagyobb szövegbeli eltéréseket mutatnak (mint HELTAI GÁSPÁR *Új Testamentum*-fordítás. Kolozsvár, 1562.), vagy egyes betűjelekben eltérnek egymástól (mint SZENCZI MOLNÁR ALBERT zsoltsárfordításának 1612-i oppenheimi kiadásának egyes példányai. — Ügyszintén, ha egy könyvtárnak megvételre felajánlanak régi magyar könyvet, a könyvtár nem utasíthatja vissza a könyv megvásárlását addig, amíg a följánlott példányt a saját példányával össze nem hasonlította, mert megtörténhetik, hogy a felajánlott példány az ő példányának kiadási változata (variánsa). A változatok kérdésével eddigelé keveset foglalkoztak. (L. TRÓCSÁNYI ZOLTÁN: MKsz. 1913. 13—16. l., 1917. 201—210. l. Akad. Ért. 1918. 6—8. füzet.) Pedig, mint a HELTAI GÁSPÁR *Új Testamentum*-fordításának (1562) változatai mutatják, gyakran egy és ugyanazon kiadás egyes ívein oly szövegbeli eltérések vannak, hogyha valaki egyik példány idézeteit egy másik példányból őrzi ellen, és nem tudja azt, hogy annak a kiadásnak változatai vannak, idézésbeli pontatlanságot olvas az idézetet közlő fejére. Nagyon óhajtandó volna, ha a Nyelvtörténeti Szótár hibásnak kimutatott idézetei alapján elindulva, valaki vizsgálat alá venné a régi magyar nyomtatványok változatainak kérdését.

A közkönyvtárak vezetőit felkérjük, szíveskedjenek a könyvtáruk állományában levő magyar *őshírlapok* (1800 előtt Magyarországon megjelent hírlapok és folyóiratok) jegyzékét elkészíttetni és a magyar őshírlapok nyilvántartása számára a Magyar Nemzeti Múzeum Orsz. Széchényi Könyvtára hírlaptárának megküldeni, pontosan feltüntetvén az egyes évfolyamok hiányait is. Az őshírlapok ugyanis sok példányban fönmaradtak ugyan, de ritka köztük a teljes. Igen soknál különböző újságok keveredtek és kötettek egybe. Illusztrációik, mellékleteik számáról sincs még pontos jegyzék. Irodalmi mellékleteik, mint pl. a „*Bibliothéca*“ (Bécs, 1793—1795), a bécsi „*Magyar Merkurius*“ melléklapja, amely havonként egyszer jelent meg, úgy látszik, kis példányszámban maradt fenn: e sorok írója soha sem látta és hiába kutatott utána. — Az 1780 előtt Magyarországon megjelent német- és latinnyelvű hírlapok is többnyire csonkán vannak meg egy-egy helyen. Könyvtári közérdeket vélünk szolgálni azzal, ha az őshírlapok teljes

jegyzékét, lelőhelyük feltüntetésével pontosan összeállítjuk. A jegyzék összeállításához útmutatóul szolgálhat KERESZTY ISTVÁN: *Hírlapok és folyóiratok 1867-ig* és SZALÁDY ANTAL: *A magyar hírlapirodalom statisztikája 1780—1880-ig* c. műve. Tr. Z.

Melianus Gnatereth. A múlt ősszel tartott könyvtárosi és levéltárosi kongresszus alkalmából RÉVÉSZ IMRE egyetemi tanár hívta föl figyelmünket az alábbi rejtélyes szerzőjű és nyomtatójű XVIII. századbeli műre. IGASSÁG PAISA | MELYEL | A' KRISTUSTÓL Szerzetett | Sákramentomi Sz. Vatsora felől, a' | HELVETZIAI Confessióban ki adat- | tatott Igaz Tudományt erősíti; | ÉS Valamelly Tudós Rom: Catholicus | *Egyházi Személynek* | Bernárd Pálnak, | Anno 1735. KASSÁN ki nyomtatott | és világ eleibe bocsáttatott nyilai ellen | ÓLTALMAZZA, | MELIANUS GNATERETH | KRISTUS Szerzetéből való (Eféd. 4 : 11.) | alázatos EGYHÁZI Szólga. | Nyomtatott MIABURGBAN. | URANIUS NATHANAEL | által 1741. Esztendőben. 8r. [6] + 464 + [38] l. Itt költött név a szerző, a nyomdász s a nyomdaváros neve. PETRIK *Melianus Gnatereth*nél HELMECZI ISTVÁNhoz utal. SZINNYEI: Mírók is HELMECZI (K.) ISTVÁN alatt veszi föl, de a cím leírása alkalmával *Melianus Gnatereth* után zárójelben KÖRÖSI ISTVÁN, *Miaburg* után pedig *Utrecht* nevét teszi. A könyv igen gondos, szép tipografizálású, jó papirosú nyomtatvány. Ki volt szerzője, nyomtatója és hol jelent meg? Tr. Z.